

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Inrichtingsplan De Kleine Beerze

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

25 mei 2010 / rapportnummer 2404-38

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

De Bestuurscommissie De Kleine Beerze wil een inrichtingsplan laten vaststellen en uitvoeren voor het gebied de Kleine Beerze¹, het beekdal begrensd tussen Vessem en Middelbeers. Doelstelling is het realiseren van een robuuste ecologische verbinding, met herstel van leefgebied voor plant- en diersoorten. Daarnaast moet het inrichtingsplan bijdragen aan versterking van het buitengebied² en de ruimtelijke kwaliteit. Voor de besluitvorming over het inrichtingsplan wordt een procedure voor een milieueffectrapportage (m.e.r.)³ doorlopen. Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant is bevoegd gezag.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')⁴ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- inzicht in de ecologische samenhang van het inrichtingsplan met 'structuurvisie de Levende Beerze'⁵;
- een realistische inschatting van de ontwikkelingsmogelijkheden voor natuur op basis van een beknopte landschapsecologische systeemvisie;
- de effecten van het voornemen op de Natura 2000-gebieden Kempenland-West en Kampina & Oisterwijkse vennen;
- een goed leesbare en voor een breed publiek toegankelijke samenvatting.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie meer in detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

2. ACHTERGROND, DOEL EN KADER

2.1 Achtergrond en doel

De provincie Noord-Brabant wil de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) versterken door langs het stroomgebied van de Beerze een robuuste verbinding te realiseren. Hiervoor is de structuurvisie de Levende Beerze opgesteld. Gekoppeld aan deze structuurvisie is in 2009 een plan-MER opgesteld. Het natuurdoel voor de gehele robuuste verbinding is het realiseren van maximaal 1.150

¹ De bevoegdheid tot het opstellen van het inrichtingsplan is door het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant gedelegeerd aan bestuurscommissie de Kleine Beerze.

² Perspectief voor economisch duurzame landbouw, versterken recreatieve aantrekkelijkheid, passende economische activiteiten faciliteren.

³ Zowel besluit- als plan-m.e.r. Plan-m.e.r. in verband met passende beoordeling.

⁴ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

⁵ Structuurvisie de Levende Beerze, Provincie Noord-Brabant, mei 2009.

ha nieuwe natuur en natuurgericht beheerde landbouwgronden. Het inrichtingsplan moet bijdragen aan de samenhang in de robuuste verbinding en aan het realiseren van natuurdoelen voor de gehele robuuste verbinding.

Geef in het MER aan:

- voor welke plant- en diersoorten het leefgebied moet worden hersteld. Formuleer dit aan de hand van de in de startnotitie genoemde ecosysteemtypen en werk dit meer in detail uit naar concrete biotopen en leefgebieden (bijvoorbeeld de doeltypen uit het handboek Natuurdoeltypen);
- hoeveel hectare nieuwe natuur binnen de Kleine Beerze moet worden gerealiseerd;
- hoe de afstemming plaatsvindt tussen het inrichtingsplan de Kleine Beerze en de andere onderdelen van de robuuste verbinding uit structuurvisie 'de Levende Beerze';
- de samenhang met het beheerplan voor het Natura 2000-gebied Kempenland-West;
- een logische fasering van het plan.

In de startnotitie staan de doelstellingen van het inrichtingsplan duidelijk omschreven. De startnotitie geeft aan dat de concepten die leidend zijn bij de ontwikkeling van robuuste verbindingen en van Natura 2000-gebieden strijdig met elkaar kunnen zijn. Geef in het MER aan hoe hiermee zal worden omgegaan (zie verder § 3.2).

2.2 Beleidskader, wet- en regelgeving

In de startnotitie is een overzicht gegeven van relevante wetgeving en beleid. Ga in het MER in op de consequenties hiervan voor het voornemen.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Voorgenomen activiteit

Het voornemen is om met het uitvoeren van het inrichtingsplan de doelen voor de robuuste verbinding uit structuurvisie de Levende Beerze voor het plangebied te realiseren. De waterdoelen in het plangebied zijn:

- beekherstel;
- tegengaan van verdroging in natte natuurparels;
- waterberging;
- verbetering van de waterkwaliteit.

De Commissie adviseert in het MER:

- een goede inschatting te maken van de kansrijkdom van de beoogde natuurontwikkeling;
- aandacht te besteden aan een eventuele strijdigheid tussen behoud/ontwikkeling van het landschap en cultuurhistorie enerzijds en natuurdoelstellingen anderzijds.

3.2 Alternatieven

In de startnotitie is de keuze voor het uitwerken van twee alternatieven voor het inrichtingsplan (natuurlijk beekdal en cultuurhistorisch beekdal) goed onderbouwd. Voor de uitwerking van alternatieven heeft de Commissie enkele aanbevelingen.

Het handboek 'Robuuste Verbindingen' geeft een sjabloon voor maatvoering en patroon van doeltypen en structuren binnen de beoogde robuuste verbinding. Bij de ontwikkeling van Natura 2000 vormde eerder het landschapsecologisch systeem leidraad. Het accent ligt daarbij op herstel van het landschapsecologische systeem waarbij de rangorde in klimaat, geologie, reliëf (geomorfologie), hydrologie en bodem bepalend zijn voor het systeemherstel en daarmee herstel van habitats en leefgebieden. De Commissie beveelt aan in de uitwerking van alternatieven de verschillende concepten op een evenwichtige wijze op elkaar af te stemmen. De Commissie adviseert hiervoor een beknopte landschapsecologische systeemvisie op te stellen, waarin de samenhang tussen enerzijds vegetatieontwikkeling en anderzijds geologie, reliëf, waterkwaliteit, kwelsituatie (kweldruk, grondwatertype) en bodem wordt beschreven.⁶ Beschouw in deze visie ook kort de historische situatie van vóór de grote ingrepen na 1950 en de samenhang met het historisch landgebruik. Betrek daarbij:

- de oorspronkelijke waterkwaliteit en kwelsituatie;
- door welke factoren deze is beïnvloed (bijv. landbouw, waterwinning Vessem);
- mogelijke inundaties en aanwijzingen voor bevoeiing;
- de locatie en functie van de vroegere molen in Molenbroek;
- de oorspronkelijke en huidige verspreiding van Drijvende waterweegbree en de kansen voor de soort;
- welke beekbegeleidende natuurwaarden (doeltypen en doelsoorten) bij welke inrichtingsmaatregelen in de verschillende beekdalsystemen en de natte natuurparels kunnen worden ontwikkeld.

Geef in het MER aan wat de invloed van de alternatieven is op de realisatie van de totale ontwikkeling van de robuuste verbinding.

3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief⁷

De Commissie adviseert bij de ontwikkeling van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) te betrekken:

- de best bestaande mogelijkheden voor bescherming van de bestaande natuur- en cultuurwaarden;
- optimale ontwikkelingsmogelijkheden voor de water- en natuurdoelen;
- inrichtingsmaatregelen die de kansrijkdom voor natuurontwikkeling kunnen verhogen, zoals kwelherstel, verschralen, uitmijnen en/of afgraven van een fosfaatverzadigde bovenlaag en bevoeiing.

⁶ Natuurontwikkeling: Zie Londo, 1997, Bos en Natuurbeheer in Nederland, deel 6, Backhuys Publishers, Leiden.

⁷ Bij het vaststellen van de richtlijnen na 1 juli 2010 (inwerkingtreding wet modernisering m.e.r.) is er geen wettelijk inhoudsvereiste meer om een meest milieuvriendelijk alternatief op te nemen in het MER. Wel dienen nog steeds alle redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven beschreven te worden, waaronder milieuvriendelijke alternatieven.

3.4 Referentie

De referentiesituatie (bestaande toestand en autonome ontwikkelingen) staat in de startnotitie uitgebreid beschreven. De Commissie adviseert hierin mee te nemen:

- de autonome ontwikkelingen in de landbouw;⁸
- het daadwerkelijk gerealiseerde EHS oppervlak.

4. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Bodem en water

De ontwikkeling van kenmerkende beekbegeleidende soorten en biotopen met een goede kwaliteit is afhankelijk van een goed functionerende waterhuishouding waarin kwaliteit van het oppervlaktewater en kwel een belangrijke rol spelen.⁹ Indien bijvoorbeeld kwel beperkt is of niet kan worden hersteld, is de kansrijkdom voor herstel van waardevolle beekbegeleidende natuur beperkt. Besteed in het MER aandacht aan deze mogelijke beperkingen op de effecten en het doelbereik van het voornemen.

Beschrijf in het MER de hydrologische situatie in het beekdal en welke ingrepen moeten plaatsvinden om te voldoen aan de wateropgaven in het kader van het regionaal bestuursakkoord water (vasthouden, bergen en afvoeren) en aan de Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen voor de Beerze (KRW-meetlat).

4.2 Natuur

Het MER moet duidelijk maken welke positieve, maar ook welke negatieve gevolgen het voornemen kan hebben voor de natuur. Schets in het MER een algemeen beeld van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied. Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is. Beschrijf de beoogde ecosysteemttypen en welke maatregelen mogelijk en nodig zijn om die te realiseren. Ga daarna in op de ingreep-effect relatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Geef daarvoor aan voor welke van deze dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende maatregelen die eventuele negatieve gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

4.2.1 Gebiedsbescherming

De beekloop van de Kleine Beerze maakt deel uit van het Natura 2000-gebied Kempenland-West en ligt binnen de ecologische hoofdstructuur (EHS).¹⁰

⁸ Zie paragraaf 5.3.1. van de Startnotitie.

⁹ De bovenloop van de Kleine Beerze biedt in principe een weinig gunstige uitgangssituatie omdat de kwel beperkt is.

¹⁰ Let op: naast Natura 2000 en de EHS gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998), beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet) en gebieden die vanwege internationale verdragen daartoe zijn aangewezen (art. 27 Natuurbeschermingswet 1998). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

Natura 2000

De startnotitie meldt dat mogelijk significante effecten kunnen optreden op Natura 2000-gebieden (Kempenland-West en Kampina & Oisterwijkse vennen) en dat het daarom noodzakelijk is om een passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 te maken. Een voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voor de gehele robuuste verbinding heeft in 2009 plaatsgevonden.¹¹ De passende beoordeling zal deel uitmaken van het MER.

Onderzoek in de passende beoordeling of in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden Kempenland-West en Kampina & Oisterwijkse vennen niet aantast.¹² Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹³ met succes wordt doorlopen.¹⁴

Ecologische Hoofdstructuur

Beschrijf voor het gebied de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Beschrijf bij eventuele negatieve gevolgen welke mitigerende maatregelen genomen kunnen worden.

4.2.2 Soortenbescherming¹⁵

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten in het plangebied voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt.¹⁶ Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten.¹⁷ Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

¹¹ Arcadis, voortoets de Beerze, toetsing van de effecten aan de Nb-wet 1998, 12 mei 2009.

¹² Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

¹³ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁴ Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrictlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁵ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora- en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹⁶ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrictlijn-/ bijlage 1 AMvB-soorten) en vogels.

¹⁷ Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

4.3 Landschap, cultuurhistorie en gebruiksfuncties

4.3.1 Landschap en cultuurhistorie

Het plangebied omvat waardevolle landschappen. Beschrijf de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten en de effecten van beide alternatieven hierop. Geef aandacht aan de landschappelijke samenhang die met de alternatieven kan worden gerealiseerd.

Besteed bij de effectbeschrijving van de alternatieven aandacht aan de kansen voor de landschappelijke kwaliteit van de dorpsranden, de beleving van het gebied en de mogelijkheden voor recreatief medegebruik.

Geef aan wat de archeologische verwachtingswaarden zijn van het gebied en de mogelijke effecten hierop.

4.3.2 Gebruiksfuncties

Hoewel het effect op gebruiksfuncties geen milieueffect betreft geeft de startnotitie aan dat ook sociaal-economische effecten in het beoordelingskader worden opgenomen. De Commissie geeft in overweging daarbij te betrekken:

- een kwalitatieve inschatting van de effecten van de alternatieven op het recreatief medegebruik in het gebied;
- de effecten van beide alternatieven op de (agrarische) bedrijvigheid in het gebied. Besteed hierbij tevens aandacht aan de kansen voor particulier natuurbeheer;
- de wijze waarop extensief grondgebruik geregeld en geborgd kan worden om de vijf 'uitzoeklocaties' goed te laten functioneren.

5. EVALUATIEPROGRAMMA

Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet geeft tot een evaluatieprogramma en daarbij een verband legt met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden. De Commissie adviseert aan te sluiten bij bestaande evaluatieprogramma's zoals de watersysteemrapportage KRW en de monitoring Natura 2000.

6. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau plan-MER

Initiatiefnemer: bestuurscommissie de Kleine Beerze

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Brabant

Besluit: vaststellen inrichtingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: realisatie inrichtingsplan in het kader van de Wet inrichting landelijk gebied

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in het Brabants Dagblad van: 5 maart 2010
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 4 maart 2010
richtlijnenadvies uitgebracht: 25 mei 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

mr. F.W.R. Evers (voorzitter)

dr. F.H. Everts

D. Spel (secretaris)

ir. M.A.J. Vervoort

ir. R.F. de Vries

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de concept-notitie reikwijdte en detailniveau, of een vergelijkbaar door het bevoegde gezag toegezonden startdocument als uitgangspunt.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Structuurvisie de Levende Beerze
- Voortoets de Beerze, toetsing van de effecten aan de Natuurbeschermingswet 1998

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieustandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Werkgroep Natuur en Landschap Oost-, West- en Middelbeers e.o., Middelbeers

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Inrichtingsplan De Kleine Beerze

Bestuurscommissie De Kleine Beerze wil een inrichtingsplan laten vaststellen en uitvoeren voor het gebied de Kleine Beerze, het beekdal begrensd tussen Vessem en Middelbeers. Doelstelling is het realiseren van een robuuste ecologische verbinding, met herstel van leefgebied voor plant- en diersoorten.

ISBN: 978-90-421-3022-7

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

